

**SROVNÁNÍ PODMÍNEK PODNIKÁNÍ V ČR A SR Z POHLEDU
HODNOCENÍ SVĚTOVÉ BANKY**

**COMPARISON OF BUSINESS CONDITIONS IN THE CR AND SR
FROM THE PERSPECTIVE OF THE WORLD BANK**

Eva Hamplová*

ABSTRACT

This article summarizes some conclusions from the World Bank's evaluation – Doing Business 2011 - comparing business regulation in 183 economies in the period June 2009 – May 2010. Key countries are Czech Republic and Slovak Republic and their comparison.

KEY WORDS

The World Bank – Report Doing Business 2011 – business – business environment

JEL Classification

M13, M16, M21

ÚVOD

Podnikatelské prostředí a jeho pozitivní vývoj je jednou z nejdůležitějších podmínek pozitivního ekonomického vývoje na úrovni států, stejně tak jako i celosvětového ekonomického vývoje. Schopnost prosadit se v určitém oboru v porovnání s ostatními, tedy konkurenceschopnost, je velmi silně ovlivněna podmínkami, ve kterých podniky na národní i mezinárodní úrovni fungují.

Podmínky k podnikání v zemích světa každoročně hodnotí Světová banka spolu s Mezinárodní finanční korporací a následně zveřejňuje ve svých závěrečných zprávách pod názvem „Doing Business“. Jde o studii komparující obchodní pravidla či předpisy ve 183 zemích světa v rámci 11 klíčových ukazatelů. Celkový index, je výsledkem průměrné hodnoty dílčích hodnocení pouze 9 ukazatelů [1] a zařazuje každou komparovanou zemi do celosvětového žebříčku a v rámci něho do 7 skupin (30 zemí ve skupině OECD, 46 saharské Afriky, 32 Latinské Ameriky a Karibské oblasti, 25 východní Evropy a střední Asie, 24 východní Asie a Tichomoří [zkr. EA & P], 18 blízkého Východu a severní Afriky, 8 zemí z jižní Asie).

Jak ukazuje tabulka č. 1 Slovenská republika získala v rámci celosvětového hodnocení pro rok 2011 41. místo. Zařazuje se tak do první čtvrtiny zemí světa, které jsou charakteristické jednoduššími podmínkami pro podnikání. Ve srovnání s předchozím rokem zůstává téměř na stejném místě. Na rozdíl od České republiky nejsou zaznamenány žádné reformy.

Česká republika získala v rámci celosvětového hodnocení 63. místo, což je výrazný posun oproti hodnocení minulého roku, ale jde o druhou čtvrtinu všech posuzovaných zemí světa. Posun na lepší příčku v celosvětovém měřítku způsobily dvě významné reformy, které jsou Světovou bankou zařazeny do oblasti placení daní a ukončení podnikání. Obě tzv. reformy se projevily v roce 2009/10. V oblasti placení daní jsou reprezentovány sjednocenou sazbou daně z příjmu fyzických osob na 15 % a odstoupení od tzv. progresivního zdanění a snížením příspěvku zaměstnavatele na sociální zabezpečení. V oblasti ukončení podnikání se jedná o zavádění jednodušších právních postupů v případě platební neschopnosti

* Ing. Eva Hamplová, Ph.D., Univerzita Hradec Králové, Fakulta informatiky a managementu, Katedra ekonomie

podniků prostřednictvím insolvenčního zákona a možností pozastavení podání návrhu na konkurz pro insolventní dlužníky.

Tabulka 1: 12 vybraných zemí s nejsnadnějšími podmínkami k podnikání podle studie Světové banky ve spolupráci s Mezinárodní finanční korporací

2011	2010		Skupina	Počet obyvatel	HNP na obyv. v \$
1.	1.	Singapur	EA&P	4 987 600	37 220
2.	2.	Hongkong	EA&P	7 003 700	29 826
3.	3.	Nový Zéland	OECD	4 315 800	27 259
4.	4.	Velká Británie	OECD	61 838 154	41 520
5.	5.	USA	OECD	307 007 000	47 240
6.	6.	Dánsko	OECD	5 529 270	58 930
7.	9.	Kanada	OECD	33 739 900	42 170
8.	7.	Norsko	OECD	4 827 038	86 440
9.	8.	Irsko	OECD	4 450 446	44 310
10.	10.	Austrálie	OECD	21 874 900	43 770
41.	40.	Slovenská republika	OECD	5 418 156	16 130
63.	82.	Česká republika	OECD	10 489 970	17 310

Zdroj: Doing Business 2011: Making a Difference for Entrepreneurs, str. 4

Kritéria hodnocení kvality podnikatelského prostředí

Kritérium č. 1 – zahájení podnikání – při jednoduchosti zahájení podnikání se hodnotí počet nutných administrativních úkonů, které musí podnikatel provést, doba trvání než se všechny administrativní požadavky na jednotlivých úřadech a institucích vyřídí, náklady spojené se založením podnikání a minimální požadovaný kapitál.

Tabulka 2: Porovnání hodnotících prvků klíčových zemí s průměrem států OECD v rámci kritéria zahájení podnikání

	Hodnotící prvek	ČR	SR	OECD	Nový Zéland
1.	Počet procedur	9	6	5,6	1
1.	Čas ve dnech	20	16	13,8	1
1.	Náklady (% z příjmu na obyvatele)	9,3	1,9	5,3	0,4
1.	Minimální kapitál (dtto)	30,9	22,2	15,3	0,0

Zdroj: Doing Business 2011 [1], [2], [3]

Všechny hodnotící prvky jsou lepší ve Slovenské republice než v Česku. Celkově zaujímá Slovenská republika 68. místo v celosvětovém žebříčku tohoto klíčového ukazatele (viz Tabulka 11). Česká republika je na místě 130. Počet procedur je 1,5 krát vyšší, čas na vyřízení administrativních požadavků 1,25 krát delší, náklady spojené se založením téměř 5 krát vyšší a minimální kapitál 1,4 krát vyšší než na Slovensku. I přes to je Slovensko téměř ve všech hodnotících prvcích pod úrovní zemí OECD a pro srovnání je uveden i Nový Zéland jako vítěz této kategorie v celosvětovém měřítku. Nejvýraznější jsou nulové nároky na minimální kapitál při zakládání společností.

Kritérium č. 2 – vyřízení stavebního povolení – hodnocen je opět počet nutných procedur, doba vyřízení a náklady spojené s vyřízením žádosti o stavební povolení.

Tabulka 3: Porovnání hodnotících prvků klíčových zemí s průměrem států OECD v rámci kritéria vyřízení stavebního povolení

	Hodnotící prvek	ČR	SR	OECD	Hongkong
2.	Počet procedur	36	13	15,8	7
2.	Čas ve dnech	150	287	166,3	67
2.	Náklady (% z příjmu na obyvatele)	16,4	12,7	62,1	19,4

Zdroj: Doing Business 2011 [1], [2], [3]

V České republice je téměř 3 krát více nutných procedur spojených s vyřízením stavebního povolení, 1,3 větší objem nákladů, ale na Slovensku je podstatně delší doba nutná k vyřízení stavebního povolení. S těmito hodnotícími prvky se řadí Slovensko na 56. místo a ČR na 76. místo (viz Tabulka 11). V rámci zemí OECD jsou relativně vysoké náklady spojené s vyřízením žádostí o stavební povolení. Hongkong je vítězem v této kategorii v celosvětovém měřítku. Stačí 7 procedur, cca 2 měsíce, téměř 20 % z příjmu na obyvatele při vyřízení stavebního povolení, aby byla země zařazena na 1. místo v celosvětovém hodnocení.

Kritérium č. 3 – registrace nemovitostí - hodnotí lehkost, s jakou si mohou podniky zajistit práva k nemovitostem. Hodnocen je počet nutných úkonů spojených s převodem vlastnických práv k nemovitosti, čas a náklady spojené s registrací vlastnictví na požadovaných úřadech.

Tabulka 4: Porovnání hodnotících prvků klíčových zemí s průměrem států OECD v rámci kritéria registrace nemovitostí

	Hodnotící prvek	ČR	SR	OECD	Saudská Arábie
3.	Počet procedur	4	3	4,8	2
3.	Čas ve dnech	43	17	32,7	2
3.	Náklady (% z příjmu na obyvatele)	3,0	0,0	4,4	0,0

Zdroj: Doing Business 2011: [1], [2], [3]

Opět jsou veškerá kritéria z pohledu hodnocení podmínek podnikání v ČR horší než ve Slovenské republice. Zejména ve 2,5 krát delší době potřebné na katastrálním úřadu ke zpracování dokumentace a zaregistrování nemovitosti. Významná je i bezpoplatková registrace. Ve všech prvcích hodnocení je SR také hodnocena lépe než země OECD a právě proto zaujímá dokonce 9. místo v celosvětovém hodnocení (viz Tabulka 11). Jeden společný prvek má i se Saudskou Arábií, jakožto vítězem v této kategorii v celosvětovém měřítku. Jde o výše zmiňované nulové náklady. Právě zde, v Saudské Arábii, je možné během dvou dnů a prostřednictvím dvou procedur zaregistrovat nemovitost.

Kritérium č. 4 – získání úvěru – hodnotí se zákonná práva věřitelů a vymahatelnost dlužné částky, přístup k finančním informacím pomocí veřejně sdílených rejstříků nebo úřadů a dostupnost úvěru.

Tabulka 5: Porovnání hodnotících prvků klíčových zemí s průměrem států OECD v rámci kritéria získání úvěru

	Hodnotící prvek	ČR	SR	OECD	Malajsie
4.	Index zákonných práv věřitelů (0-10)	6	9	6,9	10
4.	Index intenzity informovanosti (0-6)	5	4	4,7	6
4.	Informace ve veřejných rejstřících (%)	4,9	2,2	8	62
4.	Informace v soukromých registrech (%)	73,2	44,5	61	100

Zdroj: Doing Business 2011 [1], [2], [3]

V této kategorii zaujímá ČR 46. místo v celosvětovém žebříčku a SR místo 15. (viz Tabulka 11). A to i přesto, že většina hodnotících prvků hovoří ve prospěch ČR. Je to zejména díky velmi vysokému indexu hodnocení zákonných práv věřitelů a vymahatelnosti

dluhů, který dosahuje téměř maximální hodnoty. Ne příliš vysoko stojí hodnoty v rámci zemí OECD ve srovnání s Malajsií, jako zemí s nejvyšším hodnocením možnosti získání úvěrů v rámci celosvětového měřítka.

Kritérium č. 5 – ochrana investorů – v uvedeném pilíři se hodnotí tři důležité prvky ochrany investorů: průhlednost transakcí, právní ochrana investorů a odpovědnost za vlastní řešení obchodní transakce.

Tabulka 6: Porovnání hodnotících prvků klíčových zemí s průměrem států OECD v rámci kritéria ochrana investorů

	Hodnotící prvek	ČR	SR	OECD	Nový Zéland
5.	Index rozsahu zveřejnění transakcí (1-10)	2	3	6	10
5.	Index rozsahu přímé odpovědnosti (1-10)	5	4	5,2	9
5.	Index obtížnosti získání akciových podílů (1-10)	8	7	6,8	10
5.	Síla investorské ochrany (aritm. průměr indexů)	5,0	4,7	6,0	9,7

Zdroj: Doing Business 2011: [1], [2], [3]

Téměř ve všech hodnotících prvcích je ČR lepší než SR. Nejde ale vůbec o významné odchylky. Přesto je ČR v tomto kritériu na 93. místě a Slovensko na 109. místě v celosvětovém hodnocení (viz Tabulka 11). Výsledky jsou velmi blízké zemím OECD, jen v oblasti průhlednosti transakcí má ČR i SR ještě co dohánět. Opět je pro srovnání uveden i Nový Zéland jako vítěz této kategorie v celosvětovém měřítku.

Kritérium č. 6 – placení daní – hodnotí se, jak velké daně musí zaplatit středně velká společnost. Kolik daňových plateb za rok musí provést a časovou náročnost spojenou s platbami daní.

Tabulka 7: Porovnání hodnotících prvků klíčových zemí s průměrem států OECD v rámci kritéria placení daní

	Hodnotící prvek	ČR	SR	OECD	Maledivy
6.	Platby (počet za rok)	12	31	14,2	3
6.	Doba zpracování (počet hodin za rok)	557	257	199,3	0
6.	Daň ze zisku (%)	7,4	7,0	16,8	0
6.	Daň ze mzdy a ostatní platby (%)	38,4	39,6	23,3	0
6.	Ostatní daně (%)	3,0	2,1	3,0	9,3
6.	Celkové daňové zatížení	48,8	48,7	43,0	9,3

Zdroj: Doing Business 2011: [1], [2], [3]

V placení daní jsou obě srovnávané země ve třetí čtvrtině celosvětového hodnocení. Odlišnosti nalezneme v počtu plateb daní za rok, v době nutné na zpracování daňových přiznání, ale ne v celkovém daňovém zatížení. ČR zaujímá 128. místo a SR 122. místo v celosvětovém měřítku (viz Tabulka 11). Země OECD staví na menší daňové administrativě i celkovém daňovém zatížení. Vítězná země Maledivy není zatížena daňovou administrativou vůbec a vlastní daňové zatížení je téměř pětina vzhledem ke srovnávacím zemím.

Kritérium č. 7 – zahraniční obchod – postupy, které jsou spojeny s dovozem a vývozem zboží. Sleduje se nutná administrativa, čas a náklady spojené s dovozem a vývozem požadovaného zboží.

Tabulka 8: Porovnání hodnotících prvků klíčových zemí s průměrem států OECD v rámci kritéria zahraniční obchod

	Hodnotící prvek	ČR	SR	OECD	Singapur
7.	Dokumenty potřebné k vývozu (počet)	4	6	4,4	4
7.	Čas spojený s vývozem zboží (dny)	17	17	10,9	5
7.	Náklady spojené s vývozem (\$ na kontejner)	1060	1530	1058,7	456

7.	Dokumenty potřebné k dovozu (počet)	7	8	4,9	4
7.	Čas spojený s dovozem zboží (dny)	20	19	11,4	4
7.	Náklady spojené s dovozem (\$ na kontejner)	1165	1505	1106,3	439

Zdroj: Doing Business 2011: [1], [2], [3]

Česká republika zaujímá v tomto kritériu 62. místo ve světovém žebříčku, zatímco SR je na 102. místě (viz Tabulka 11). K tomuto rozdílu pomohla menší administrativa a dokumentace spojená s vývozem a dovozem a dále potom uznatelné náklady. Země OECD mají podstatně lepší hodnocení z titulu času spojeného s vývozem a dovozem zboží. Svou roli sehrávají i dokumenty. Opět je pro srovnání uveden i Singapur jako vítěz této kategorie v celosvětovém měřítku.

Kritérium č. 8 – zajištění dodržování smluv – hodnotí se snadnost či naopak obtížnost vymáhání uzavřených obchodních smluv. Legislativní ochrana se určuje podle vývoje sporu. Jak dlouhý čas trvá od podání žaloby po soudní rozhodnutí až k faktickému uhrazení dlužné částky dlužníkem.

Tabulka 9: Porovnání hodnotících prvků klíčových zemí s průměrem států OECD v rámci kritéria zajištění dodržování smluv

	Hodnotící prvek	ČR	SR	OECD	Lucembursko
8.	Počet procedur	27	31	31,2	26
8.	Čas ve dnech	611	565	517,5	321
8.	Náklady (% z pohledávky)	33	30	19,2	9,7

Zdroj: Doing Business 2011: [1], [2], [3]

Při hodnocení tohoto kritéria hraje počet procedur nutných k vymáhání uzavřených obchodních smluv ve prospěch ČR a naopak SR dosahuje kratšího času při vymáhání obchodních smluv. Slovenská republika zastává 78. místo a ČR 71. místo (viz Tabulka 11) při hodnocení tohoto kritéria v celosvětovém měřítku. Země OECD mají podstatně nižší náklady spojené s tímto kritériem, ale ostatní kritéria mají shodná se SR. Lucembursko – vítěz této kategorie v celosvětovém měřítku získává své prvenství z hlediska času potřebného k vyřízení sporu a vyvolaných nákladů, při relativně podobném množství procedur jako má ČR.

Kritérium č. 9 – ukončení podnikání – sleduje se potřebný čas a náklady k uzavření podniku. Hodnotí se průběh konkurzního řízení, procesní a administrativní překážky. Kolik dostanou věřitelé nazpátek z částky přihlášené ke konkurznímu řízení.

Tabulka 10: Porovnání hodnotících prvků klíčových zemí s průměrem států OECD v rámci kritéria ukončení podnikání

	Hodnotící prvek	ČR	SR	OECD	Japonsko
9.	Míra návratnosti z insolventních firem (%)	55,9	55,3	69,1	92,7
9.	Průměrná doba ukončení podnikání v letech	3,2	4	1,7	0,6
9.	Náklady (% z majetku)	17	18	9,1	4

Zdroj: Doing Business 2011: [1], [2], [3]

V hodnotících prvcích tohoto kritéria jsou si ČR i SR hodně podobné. Relativně vysoká míra návratnosti z insolventních firem, velmi krátká doba potřebná k ukončení podnikání a přiměřené náklady k uzavření podniku. Díky tomu jsou obě země v první čtvrtině zemí z celosvětového hodnocení. ČR je na 32. místě a SR na 33. místě (viz Tabulka 11). Hodnotící prvky zemí OECD jsou ještě pozitivnější, což se projevuje ve vyšší míře návratnosti z insolventních firem, v podstatně kratší době potřebné pro ukončení podnikání i v nákladech. Japonsko je zemí na světové špici v souvislosti s jednoduchými podmínkami ukončení podnikání. To se projevuje zejména ve vysokém procentu návratnosti z insolventních firem, velmi rychlém a přitom levném procesu ukončení podnikání.

Tabulka 11: Postavení České republiky a Slovenské republiky v rámci světového žebříčku dle jednotlivých klíčových ukazatelů hodnocení kvality podnikatelského prostředí

Klíčový ukazatel	ČR 2011	ČR 2010	SR 2011	SR 2010	1. místo v celosvětovém hodnocení 2011
1.	130.	127.	68.	64.	Nový Zéland
2.	76.	75.	56.	56.	Hongkong
3.	47.	62.	9.	9.	Saúdská Arábie
4.	46.	44.	15.	14.	Malajsie
5.	93.	92.	109.	108.	Nový Zéland
6.	128.	121.	122.	120.	Maledivy
7.	62.	57.	102.	116.	Singapur
8.	78.	78.	71.	70.	Lucembursko
9.	32.	115.	33.	39.	Japonsko

Zdroj: Doing Business 2011: Making a Difference for Entrepreneurs, Czech Republic

ZÁVĚR

V souvislosti s výše uvedeným lze celosvětové postavení Slovenské republiky na 41. místě žebříčku jednoduchosti podnikání, zejména ve vztahu k České republice (63. místo), hodnotit jako velmi dobré. Významnou roli sehrálo kritérium registrace nemovitostí (č. 3), získání úvěru (č. 4) a ukončení podnikání (č. 9). Jako slabé místo v hodnocení se projevuje ochrana investorů (č. 5), placení daní (č. 6) a zahraniční obchod (č. 7). Česká republika ztrácí své celosvětové postavení a tedy i postavení vůči Slovensku zejména v kategoriích zahájení podnikání (č. 1), ochrany investorů (č. 5) a placení daní (č. 6). Nejvýznamnější pozitivní kategorií je ukončení podnikání (č. 9). Zejména v souvislosti s insolvenčním zákonem a jeho uplatněním v praxi se zjednodušily podmínky podniků v platební neschopnosti. To také způsobilo výraznou změnu postavení ČR v celosvětovém hodnocení z původního 82. místa.

LITERATURA

- [1] Doing business 2011: Making and Difference for Entrepreneurs, Washington, D.C., World Bank 2010. ISBN 978-0-8213-7960-8
- [2] Doing business 2011: Making and Difference for Entrepreneurs Czech Republic, Washington, D.C., World Bank 2010. ISBN 978-0-8213-7960-8
- [3] Doing business 2011: Making and Difference for Entrepreneurs Slovak Republic, Washington, D.C., World Bank 2010. ISBN 978-0-8213-7960-8
- [4] Doing business 2010: Reforming through Difficult Times, Washington, D.C., World Bank 2009.
- [5] Zákon č. 285/2009 Sb. ze dne 1. 11. 2009, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)